Lietas Nr. A420374414
Lietas arhīva Nr. AA43-0630-16/10

**SPRIEDUMS**
**Latvijas tautas vārdā**

Rīgā 2016.gada 15.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente M.Osmane,
tiesneši V.Poķis un A.Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2014.gada 11.augusta lēmuma Nr.1-4.3/19 atzīšanu par prettiesisku daļā, ar kuru noraidīts /pers. B/ iesniegums par zaudējumu atlīdzības saņemšanu, un mantisko zaudējumu (tiesāšanās izdevumi) atlīdzināšanu, kā arī par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru atlīdzinātu zaudējumus par zvērināta advokāta sniegtās juridiskās palīdzības izmantošanu 3379,85 *euro* apmērā un zaudējumus par nesaņemto darba samaksu 107,56 *euro* apmērā, izdošanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 6.janvāra spriedumu.

**Aprakstošā daļa**

[1] Pieteicējs /pers. B/ 2014.gada 4.aprīlī vērsās Tieslietu ministrijā (turpmāk – Ministrija) ar iesniegumu, kurā saskaņā ar likumu „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) lūdzis atlīdzināt viņam zaudējumus, kas radušies ar: 1) nepamatota drošības līdzekļa – apcietinājums – piemērošanu laika posmā no 2011.gada 20.maija līdz 2011.gada 16.jūnijam; 2) nepamatotu saukšanu pie krimināltiesību laika posmā no 2011.gada 25.novembra līdz 2014.gada 20.maijam; 3) nepamatotu kriminālprocesuālo aizturēšanu laika posmā no 2011.gada 18.maija līdz 2011.gada 20.maijam. Pieteicējs lūdzis atlīdzināt zaudējumus 4280,06 *euro* apmērā, no kuriem 665,50 *euro* ir nesaņemtā darba alga, bet 3614,56 *euro* ir izdevumi par juridiskās palīdzības sniegšanu krimināllietā.

[2] Ar Ministrijas 2014.gada 11.augusta lēmumu Nr.1-4.3/19 (turpmāk – Lēmums) daļēji apmierināts pieteicēja prasījums par zvērināta advokāta sniegtās juridiskās palīdzības izdevumu atlīdzināšanu krimināllietā Nr.11300021411, izmaksājot zaudējumu atlīdzību 234,71 *euro* apmērā, kā arī daļēji apmierināts pieteicēja prasījums par nesaņemtās darba samaksas atlīdzināšanu, izmaksājot zaudējumu atlīdzību 557,94 *euro* apmērā.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par Lēmuma atzīšanu par prettiesisku daļā, ar kuru nav apmierināts viņa iesniegums par zaudējumu atlīdzības saņemšanu, un pienākuma uzlikšanu Ministrijai atlīdzināt zaudējumus minētajā iesniegumā norādītajā apmērā. Vienlaicīgi pieteicējs lūdzis arī atlīdzināt izdevumus par advokāta palīdzību izskatāmajā lietā to faktiskajā apmērā.

Pieteikumā norādīti šādi argumenti.

[3.1] Pieteicējs nav izmantojis valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējamību, bet aizstāvi izvēlējies pēc savas iniciatīvas, piekrītot pakalpojumu izcenojumam un veicot to apmaksu. Visi piestādītie rēķini ir saistīti ar juridiskās palīdzības sniegšanu kriminālprocesā, tādēļ arī uz 2014.gada 1.aprīļa rēķinā norādīto naudas summu piemērojami Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 7.punktā ietvertie nosacījumi.

Zvērināta advokāta rēķins saskaņā ar Civilprocesa likuma 539. un 540.pantu ir izpildu dokuments, kas var tikt nodots piespiedu izpildei bez tiesas lēmuma, rēķina izrakstīšanas fakts rada pieteicējam saistības, kuras izpildāmas. Līdz ar to arī 2014.gada 1.aprīļa rēķinā norādītā naudas summa ir atzīstama par zaudējumu, kas atlīdzināma pieteicējam, neatkarīgi no apstākļa, ka rēķina samaksas termiņš vēl nav iestājies.

[3.2] Aprēķinot atlīdzināmos izdevumus, Ministrija vadījusies tikai pēc krimināllietā Nr.11300021411 esošajiem materiāliem. Tādējādi aprēķinā nav ietverta samaksa par pieteicējam sniegtajām konsultācijām un ceļa izdevumiem, kas saistīti ar nokļūšanu līdz pieteicējam, kā to paredz Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1493 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību" (turpmāk – Noteikumi Nr.1493). Pieteicējs uzskata, ka ar šādu rīcību pārkāpts tiesiskās paļāvības princips.

[3.3] Lēmumā ietverta norāde, ka atlīdzība par atsevišķu dokumentu sagatavošanu noteikumos nav paredzēta, kā rezultātā dokumentu sagatavošana – lūgums par informācijas sniegšanu un lūgums par ekspertīzes nozīmēšanu, nevar tikt atlīdzināta. Pieteicēja ieskatā šī norāde neiztur nekādu kritiku, proti, pieteicējs nav izmantojis valsts nodrošināto juridisko palīdzību, līdz ar to aprēķins par pieteicējam radīto zaudējumu apmēru veicams saskaņā ar pieteicēja faktiskajiem zaudējumiem, kas norādīti zvērināta advokāta rēķinos.

[4] Paskaidrojumos par pieteikumu Ministrija norādīja, ka to neatzīst un lūdz noraidīt, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 7.punktu personai ir atlīdzināmi izdevumi par juridisko palīdzību, ko sniedzis zvērināts advokāts, bet ne vairāk kā noteiktās takses apjomā. Tādējādi no krimināllietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējam būtu atlīdzināmi šādi zaudējumi: 1) par aizstāvību pirmstiesas procesa stadijā – 28,46 *euro*; 2) par piedalīšanos tiesas sēdēs – 384,18 *euro*; 3) par apelācijas sūdzības sastādīšanu – 42,69 *euro*.

[4.2] Saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 27.aprīļa noteikumu Nr.433 „Iesniegumu iesniegšanas un izskatīšanas, darba garantiju un sociālo garantiju atjaunošanas un zaudējumu atlīdzības izmaksas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.433) 3.14.apakšpunktu dokuments, kas apliecina izdevumus par juridiskās palīdzības sniegšanu, ir kvīts, kas ir saņemtās skaidrās naudas apliecinošs dokuments. Savukārt kā izriet no pieteicēja iesniegtajiem dokumentiem, tad samaksu par zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību pieteicēja vārdā veica divas personas ar pārskaitījumu uz zvērināta

advokāta biroja norēķinu kontu bankā. Kopējā samaksātā naudas summa ir 231,93 *euro*. Līdz ar to Ministrija atlīdzināja pieteicējam visus izdevumus, piemērojot atlīdzināmajai summai patēriņu cenu indeksu, saskaņā ar pieteicēja iesniegtajiem samaksu apliecinošiem dokumentiem.

[4.3] Tā kā līdz Lēmuma pieņemšanai pieteicējs neiesniedza citus dokumentus, kas apliecinātu veikto samaksu par juridisko palīdzību, tad Ministrijai saskaņā ar Civillikuma 1770.pantu nebija tiesiska pamata atlīdzināt zaudējumus atlikušajā apmērā. Turklāt, kā tas konstatējams no zvērināta advokāta izrakstītajiem rēķiniem, pieteicējam ir aprēķināta samaksa ne tikai par juridisko palīdzību krimināllietā, bet arī par procesa ilgumu un ceļa izdevumiem. Tomēr no Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta ir secināms, ka likumdevējs nav paredzējis atlīdzināt jebkurus izdevumus, kas personai radušies attiecīgās krimināllietas sakarā, bet tādus, kuriem ir ietekme uz personas ienākumiem, konkrētu mantu, krimināllietā nepamatoti pieprasītiem maksājumiem un juridiskās palīdzības izmantošanu. Līdz ar to nav secināms, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.pants būtu tulkojams paplašināti, atlīdzināmajos zaudējumos ietverot gan maksu par procesa ilgumu, gan arī ceļa izdevumus, kas radušies apmeklējot tiesas sēdes attiecīgajā krimināllietā.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2015.gada 6.janvāra spriedumu pieteikumu noraidīja.

Spriedums motivēts šādi.

[5.1] Izskatāmajā lietā nav strīda par to, ka pieteicēja gadījumā ir iestājies Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 2.panta 1.punktā noteiktais tiesiskais pamats (attaisnojošs tiesas spriedums) zaudējumu atlīdzināšanai, līdz ar to pieteicējam saskaņā ar minētā likuma 3.panta pirmās daļas 2., 3. un 8.punktu ir tiesības prasīt zaudējumu atlīdzinājumu par viņa kriminālprocesuālo aizturēšanu, drošības līdzekļa – apcietinājums – piemērošanu un saukšanu pie kriminālatbildības krimināllietas Nr.11300021411 ietvaros. Ņemot vērā pieteicēja pārstāvja tiesas sēdē norādīto, lietā nav strīda arī par pieteicējam aprēķināto nesaņemtās darba samaksas apmēru.

Lietā strīds ir par to, vai Ministrija pamatoti pieteicējam atlīdzinājusi zaudējumus par zvērināta advokāta sniegtās juridiskās palīdzības izmantošanu krimināllietā Nr.11300021411 234,71 *euro* apmērā, vai tomēr pieteicējam ir tiesības saņemt šo atlīdzību arī Ministrijas noraidītajā apmērā, proti, 3379,85 *euro* apmērā.

[5.2] Valsts Zaudējumu atlīdzināšanas likumā noteiktajā kārtībā nav paredzējusi pilnīgi visu mantisko zaudējumu atlīdzināšanu privātpersonai, kas kļūdaini saukta pie kriminālatbildības, bet gan daļu no tiem, tostarp atlīdzinot zaudējumu par zvērināta advokāta juridisko palīdzību tādā apmērā, kāds noteikts normatīvajos aktos par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības samaksu.

[5.3] Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidus, apjomu, samaksas apmēru un ar juridiskās palīdzības sniegšanu saistītos atlīdzināmos izdevumus, to apmēru un izmaksas kārtību noteic Noteikumi Nr.1493. Šo noteikumu 8.punkts noteic, ka valsts kriminālprocesā nodrošina šādu juridisko palīdzību: 1) procesuālā dokumenta sastādīšanu pirmstiesas procesa un tiesvedības stadijā; 2) pārstāvību un aizstāvību pirmstiesas procesā un tiesas sēdē.

Noteikumu Nr.1493 (noteikumu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013.gada 31.decembrim) 28.3., 28.6. un 28.7.apakšpunktos bija noteikts, ka par apelācijas sūdzības sastādīšanu vienai personai kriminālprocesā valsts maksā 45 latus, savukārt par pārstāvību vai aizstāvību tiesas sēdē, kā arī par juridiskās palīdzības sniegšanu aizdomās turētajam vai apsūdzētajam tiesas sēdē, izlemjot jautājumu par drošības līdzekļa piemērošanu, valsts maksā 20 latu stundā. Savukārt šo noteikumu 61.4., 61.7. un 61.8.apakšpunkti noteica, ka laika posmā no 2010.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 31.decembrim par šo noteikumu 28.3.apakšpunktā minēto juridisko palīdzību valsts maksā 20 latus, savukārt par šo noteikumu 28.6. un 28.7.apakšpunktos minēto juridisko palīdzību valsts maksā 10 latu stundā.

Tātad valsts privātpersonai, kas kļūdaini saukta pie krimināatbildības, paredzējusi atlīdzināt zaudējumus par diviem zvērināta advokāta juridiskās palīdzības veidiem, proti, par procesuālā dokumenta sastādīšanu pirmstiesas procesa un tiesvedības stadijā, kā arī par pārstāvību un aizstāvību pirmstiesas procesā un tiesas sēdē. Turklāt šie zaudējumi atlīdzināmi nevis pilnībā, bet Noteikumu Nr.1493 28. un 61.punktā noteiktajā apmērā.

[5.4] Ministrija, iepazīstoties ar krimināllietas Nr.11300021411 materiāliem, ir noskaidrojusi, ka: 1) pirmstiesas stadijā zvērināts advokāts Artūrs Zvejsalnieks sagatavojis un iesniedzis lūgumu sniegt informāciju par kriminālprocesu, tajā plānotajām darbībām un uzraugošo prokuroru, sagatavojis un iesniedzis pieteikumu par kriminālprocesa izbeigšanu daļā un izmeklēšanas darbību veikšanu, kā arī piedalījies pieteicēja apsūdzības izsniegšanas gaitā un apsūdzētā nopratināšanā Madonas rajona prokuratūrā 2011.gada 2.decembrī no plkst.14.45 līdz 15.25; 2) tiesvedības laikā pirmajā instancē Madonas rajona tiesā zvērināts advokāts Artūrs Zvejsalnieks piedalījies 2012.gada 25.jūlija (no plkst.10.00 līdz plkst.15.30), 30.augusta (no plkst.10.00) un 31.augusta (no plkst.10.00 līdz plkst.10.07), kā arī 2013.gada 18.janvāra (no plkst.10.00 līdz plkst.12.10) un 29.aprīļa (no plkst.10.00) tiesas sēdēs, sagatavojis un iesniedzis Madonas rajona tiesā lūgumu nozīmēt papildus tiesu medicīnisko ekspertīzi cietušajam, kā arī sagatavojis un iesniedzis Madonas rajona tiesā apelācijas sūdzību; 3) tiesvedības laikā apelācijas instancē Vidzemes apgabaltiesā zvērināts advokāts Artūrs Zvejsalnieks piedalījies 2013.gada 24.septembra (no plkst.10.10 līdz plkst.10.30) un 26.novembra (no plkst.10.10 līdz plkst.12.00) tiesas sēdēs.

Šos Ministrijas konstatētos faktiskos apstākļus pieteicējs nav apšaubījis, gluži pretēji, pieteikumā norādītais, ka Ministrija viņam atlīdzināmos izdevumus aprēķinājusi tikai pēc krimināllietā Nr.11300021411 esošajiem materiāliem, liecina par šo konstatēto apstākļu atbilstību krimināllietas materiāliem.

Tādējādi tiesa, novērtējot no krimināllietas Nr.11300021411 materiāliem konstatējamo zvērināta advokāta Artūra Zvejsalnieka sniegto juridisko palīdzību kopsakarā ar valsts atlīdzināmajiem juridiskās palīdzības veidiem un to apmēriem, secina, ka Ministrija pamatoti un atbilstoši Noteikumiem Nr.1493 atzinusi pieteicēja tiesības saņemt atlīdzību par zvērināta advokāta aizstāvību pirmstiesas procesa stadijā 2011.gada 2.decembrī Ls 20 (28,46 *euro*) apmērā un par piedalīšanos tiesas sēdēs Ls 270 (384,18 *euro*) apmērā. Vienlaicīgi tiesa arī secina, ka Ministrija pamatoti atzinusi pieteicēja tiesības saņemt atlīdzību par zvērināta advokāta sastādīto apelācijas sūdzību, tomēr Lēmumā kļūdaini norādīta šī atlīdzības summa, jo atbilstoši Noteikumu Nr.1493 28.3 un 61.4.apakšpunktiem tās apmērs ir Ls 20 (28,46 *euro*), nevis Ls 30 (42,69 *euro*).

[5.5] Pieteicējs zaudējumu atlīdzināšanas iesniegumam pievienojis izdrukas no AS „Citadele banka" par zvērināta advokāta Artūra Zvejsalnieka biroja bankas norēķinu kontā 2012.gada 7.maijā ienākošu maksājumu 30 latiem (42,69 *euro*), 2012.gada 13.jūlijā ienākošu maksājumu 33 latiem (46,95 *euro*) un 2012.gada 7.septembrī ienākošu maksājumu 100 latiem (142,29 *euro*). Ministrija šīs izdrukas pamatoti atzinusi par dokumentiem, kas apliecina pieteicēja izdevumus par viņam sniegto juridisko palīdzību, 231,93 (42,69 + 46,95 + 142,29) *euro* apmērā. Vienlaicīgi tiesa arī secina, ka Ministrija pamatoti un atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta trešajai daļai šiem izdevumiem piemērojusi patēriņa cenu pieauguma indeksu, aprēķinot tos 234,71 *euro* apmērā.

Tomēr pieteicējs bez jau iepriekš minētajām izdrukām no AS „Citadele banka" zaudējumu atlīdzināšanas iesniegumam pievienojis arī zvērināta advokāta Artūra Zvejsalnieka biroja 2012.gada 26.marta rēķinu Nr.4.1/26-12, 2012.gada 7.septembra rēķinu Nr.4.1/65-12 un 2014.gada 1.aprīļa rēķinu Nr.4.1/24-14, savukārt 2014.gada 21.jūlija iesniegumam pievienojis arī 2014.gada 16.jūlija vienošanos, kas noslēgta starp zvērinātu advokātu Artūru Zvejsalnieku un pieteicēju par 2014.gada 1.aprīļa rēķina Nr.4.1/24-14 apmaksu pa daļām līdz 2018.gada 15.augustam.

Novērtējot šos zvērināta advokāta Artūra Zvejsalnieka biroja rēķinus un 2014.gada 16.jūlija vienošanos, tiesa atzīst par pamatotu Ministrijas secinājumu, ka tie neapliecina pieteicēja izdevumus par juridiskās palīdzības saņemšanu, bet gan to, ka pieteicējam nākotnē paredzami konkrēta apmēra izdevumi. Šādas atziņas pamatā ir apstāklis, ka advokāta biroja rēķins pats par sevi nepierāda pieteicēja izdevumus par viņam sniegto juridisko palīdzību, jo tas nav samaksu apliecinošs dokuments, bet gan dokuments, uz kura pamata veicama samaksa par sniegto pakalpojumu – juridisko palīdzību. Tāpat

arī vienošanās par rēķina apmaksu pa daļām nepierāda pieteicēja izdevumus par viņam sniegto juridisko palīdzību. Turklāt zvērināta advokāta Artūra Zvejsalnieka biroja rēķinos pieteicējam ir aprēķināta samaksa ne tikai par juridisko palīdzību krimināllietā, bet arī par procesa ilgumu (1067,25 *euro* + PVN) un ceļa izdevumiem (62,95 *euro* (ar PVN) un 688,80 *euro* + PVN), kas neietilpst Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.pantā noteiktajos valsts atlīdzināmajos zaudējumos.

[5.6] Ievērojot visu iepriekš minēto, tiesa secina, ka Ministrija pamatoti un atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likumā, Noteikumos Nr.433 un Noteikumos Nr.1493 noteiktajai kārtībai atlīdzinājusi pieteicējam zaudējumus 792,65 (557,94 + 234,71) *euro*, noraidot viņa iesniegumu daļā par zvērināta advokāta sniegtās juridiskās palīdzības izmantošanu 3379,85 *euro* un nesaņemto darba samaksu 107,56 *euro*. Tādējādi tiesa Lēmumu atzīst par pamatotu un tiesību normām atbilstošu.

Vienlaicīgi tiesa nekonstatē arī apstākļus pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai, jo arī tiesvedības gaitā pieteicējs nav iesniedzis dokumentus, kas apliecinātu viņa izdevumus par saņemto juridisko palīdzību krimināllietas Nr.11300021411 ietvaros, kaut gan atbilstoši 2014.gada 16.jūlija vienošanās nosacījumiem pieteicējam līdz 2014.gada 15.decembrim bija jāsamaksā 300 *euro*, savukārt atbilstoši pieteicēja pārstāvja tiesas sēdē iesniegtajām izdrukām no AS „Citadele banka" zvērināta advokāta Artūra Zvejsalnieka birojs 2014.gada 28.augustā uz pieteicēja sievas kontu pārskaitījis 614,19 *euro*, kas saņemti no Ministrijas atbilstoši Lēmuma nepārsūdzētajā daļā nolemtajam.

Tādējādi šajās daļās pieteicēja pieteikums ir noraidāms.

[5.7] Ņemot vērā to, ka tiesa Ministrijas Lēmumu atzina par tiesisku, zaudējumu atlīdzināšanas priekšnosacījums (prettiesiskums) šajā lietā nepastāv. Līdz ar to pieteicēja pieteikums arī daļā par mantisko zaudējumu (tiesāšanās izdevumi) atlīdzināšanu ir noraidāms.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 6.janvāra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību.

Apelācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[6.1] Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 4.panta trešajā daļā noteikto, jo, lemjot jautājumu par pieteikumā ietverto lūgumu apmierināšanu, nav ievērojusi privātpersonas tiesību ievērošanas principu, tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu un tiesiskās paļāvības principu.

[6.2] Noteikumos Nr.1493 reglamentētās atlīdzības takses paredzētas vienīgi sevišķiem, šajos noteikumos atrunātiem gadījumiem. Pieteicējs nav izmantojis valsts nodrošinātu juridisku palīdzību, bet aizstāvi izvēlējies pēc savas iniciatīvas, līdz ar to šie noteikumi nevar tikt piemēroti.

[6.3] Tiesai bija jāvērtē, vai atlīdzības apmēri, kādi noteikti Noteikumos Nr.1493, ir samērīgi.

Tieša minēto noteikumu piemērošana šajā lietā nebija pieļaujama.

Pieteicējam tika radīti finansiāli zaudējumi, kas atlīdzināmi pilnā apmērā.

[6.4] Ministrijas aprēķinā nav iekļauta samaksa par pieteicējam sniegtajām konsultācijām un ceļa izdevumiem.

[7] Paskaidrojumos par pieteicēja apelācijas sūdzību Ministrija norāda, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un apelācijas sūdzībā minētais nevar būt par pamatu izteikto prasījumu apmierināšanai.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

**Motīvu daļa**

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Iepazinusies ar pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu un apelācijas sūdzības argumentiem, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks, tā pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams. Pirmās instances tiesa rūpīgi un vispusīgi ir noskaidrojusi visus lietā būtiskos apstākļus un pareizi tos juridiski novērtējusi. Tāpēc atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, izvērstāku argumentāciju nesniedzot.

Līdz ar to apgabaltiesa nonāk pie tāda paša secinājuma kā pirmās instances tiesa, ka pieteikums ir noraidāms.

Papildus par apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[11] Pieteicēja ieskatā, Noteikumi Nr.1493 izskatāmajā gadījumā nav piemērojami, jo pieteicējs nav izmantojis valsts nodrošināto juridisko palīdzību, bet aizstāvi izvēlējies pēc savas iniciatīvas un piekritis advokāta noteiktajam honorāram.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 7.punkts noteic, ka personai kā mantiskie zaudējumi ir atlīdzināmi arī izdevumi par juridisko palīdzību, ko sniedzis zvērināts advokāts, bet ne vairāk kā noteiktās takses apjomā. Tādējādi likumdevējs šādu mantisko zaudējumu atlīdzināšanai ir noteicis ierobežotu apjomu, taču ne Zaudējumu atlīdzināšanas likums, ne uz tā pamata izdotas zemāka juridiskā spēka tiesību normas nenoteic takses, kuru apjomā atlīdzināmi minētie mantiskie zaudējumi.

Līdz ar to vispirms ir noskaidrojams, kas ir noteiktā takse iepriekš minētās normas izpratnē.

Uz minēto jautājumu atbildi ir sniedzis Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa) (*sk. 2011.gada 27.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-700/2011 7.-9.punktu*), atzīstot, ka likumdevējs, pieņemot Zaudējumu atlīdzināšanas likumu, tā 4.panta pirmās daļas 7.punktā ar terminu noteiktā takse bija domājis Atlīdzības takses par zvērinātu advokātu sniegto juridisko palīdzību, ko 1993.gadā bija apstiprinājusi Zvērinātu advokātu padome un 1998.gada februārī-martā tās apstiprināja arī tieslietu un finanšu ministrs.

Latvijas Republikas Advokatūras likumā ar 2008.gada 19.jūnija likumu, kas stājās spēkā 2008.gada 23.jūlijā, izdarīti grozījumi, izslēdzot likuma 58., 61. un 62.pantu, kā arī 57.pantu izsakot citā redakcijā. Proti, 57.panta trešajā daļā noteikts, ka citus ar juridiskās palīdzības sniegšanu saistītos atlīdzināmos izdevumus nosaka normatīvajos aktos par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības samaksu noteiktajos apmēros.

Grozījumu likumprojekta anotācijā norādīts, ka Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumi Nr.920 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību", kas izdoti, pamatojoties uz Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma deleģējumu, jau noteic advokātu atlīdzības apmēru un citu atlīdzināmo izdevumu apmēru un to samaksas kārtību valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanas gadījumos, līdz ar to tās noteikšana, izdodot Ministru kabineta noteikumus atbilstoši Latvijas Republikas Advokatūras likuma 58.pantam nav nepieciešama (*s k . http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/1D0668698486E98AC225736E0039 F21B?*

*OpenDocument*).

Tātad Latvijas Republikas Advokatūras likuma 57.panta trešajā daļā minētais normatīvais akts, kas noteic advokāta palīdzības apmaksas takses par valsts nodrošināto juridisko palīdzību un ir piemērojams arī citos gadījumos, kad atlīdzināmi izdevumi, kas saistīti ar juridiskās palīdzības sniegšanu, līdz 2009.gada 1.janvārim bija iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumi Nr.920, 2009.gadā – Ministru kabineta 2008.gada 22.decembra noteikumi Nr.1068 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību", bet no 2010.gada 1.janvāra – Noteikumi Nr.1493.

Tiesību normu interpretācijas rezultātā ir secināms, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 7.punktā minētās takses apmēru likumdevējs ir noteicis Ministru kabineta noteikumos par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības samaksu. Tādējādi pieteicēja argumenti par to, ka šo noteikumu piemērošana izskatāmajā gadījumā nav pieļaujama, ir noraidāmi. Likumdevējs nodomāti ir vēlējies saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likumu atlīdzināmajiem juridiskās palīdzības izdevumiem noteikt tādu pašu apmēru, kāds noteikts attiecībā uz valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības samaksu.

Jānorāda, ka šāda tiesību normas interpretācija ir nemainīgi norādīta vairākos Augstākās tiesas nolēmumos (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 24.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKA-213/2012, 2012.gada 6.jūlija spriedumu lietā Nr.SKA-313/2012, 2013.gada 2.maija spriedums lietā Nr.SKA-386/2013, 2013.gada 27.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-716/2013*).

[12] Pieteicēja ieskatā, Noteikumos Nr.1493 paredzētais atlīdzināmo izdevumu apmērs nav samērīgs.

Kā atzinusi Satversmes tiesa, Zaudējumu atlīdzināšanas likums pieņemts, izpildot Latvijas starptautiskās saistības, kas izriet no Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 7.protokola 3.panta un citiem starptautiskajiem dokumentiem, un tas neierobežo un nevar ierobežot Satversmes 92.panta trešajā teikumā iekļautās normas saturu (*sk. Satversmes tiesas 2001.gada 5.decembra sprieduma lietā Nr.2001-07-0103 2.punktu*).

Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešais teikums noteic personas tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu, tātad tas negarantē pilnīgu zaudējumu atlīdzību. Savukārt Konvencijas 7.protokola 3.pants noteic, ja kāda persona ar galīgu spriedumu notiesāta par kriminālnoziegumu un par viņu taisītais spriedums pēc tam tiek atcelts, pamatojoties uz to, ka jauni vai no jauna atklāti apstākļi neapstrīdami liecina par tiesas kļūdu, tad personai, kura šādas tiesāšanas rezultātā ir saņēmusi sodu, pienākas likumā vai attiecīgās valsts praksē paredzēta kompensācija.

Atšķirībā no valsts atbildības privāttiesību jomā, valsts atbildība publisko tiesību jomā nav absolūta, tā tiek ierobežota. Šādam valsts atbildības ierobežojumam ir balansējoša funkcija, jo tiek līdzsvarotas cietušās personas tiesības uz atlīdzību un sabiedrības tiesības saņemt efektīvu valsts funkciju realizāciju bez papildu nodokļu nastas nodokļu maksātājiem (ņemot vērā, ka zaudējumu atlīdzība faktiski gulstas uz nodokļu maksātāju pleciem) (*sk. I.Gredzena. Valsts atbildība un tās veidi. Zaudējumu atlīdzība administratīvajā procesā. Rīga, Providus, 2004, 94.lpp.*).

No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka nolīgtā samaksa par advokāta darbu pati par sevi nav uzskatāma par atbilstīgu atlīdzību. Tomēr gadījumā, ja personas prasītā atlīdzinājuma summa par advokāta palīdzības samaksu pārsniedz noteikto taksi, tiesai jāvērtē, vai konkrētajos apstākļos par atbilstīgu atlīdzinājumu ir atzīstama tieši un vienīgi pieteicēja prasītā summa. Šaubu gadījumā ir jāpārbauda, vai Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 7.punkts atbilst Satversmes 92.panta trešajam teikumam, proti, vai likuma normā ietvertais atlīdzinājuma apmērs (noteiktā takse par advokāta palīdzības samaksu) ir atbilstīgs atlīdzinājums un vai minētajā tiesību normā ietvertais atlīdzinājuma ierobežojums konkrētās lietas apstākļos nepārkāpj samērīguma principu (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 24.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-213/2012 9.punktu*).

Apgabaltiesa norāda, ka ierobežota zaudējumu atlīdzināšanas kārtība par juridisko palīdzību ir noteikta, balstoties uz saprātīgiem apsvērumiem, kas vērsti uz valsts finanšu resursu efektīvu izmantošanu un to, lai tiktu nodrošinātas ikviena tiesības uz advokāta palīdzību. Tas nozīmē, ka, nosakot takses apmēru, ir saskaņotas minētās sabiedrības un indivīda intereses un apsvērta iespēja takses ietvaros saņemt zvērināta advokāta profesionālu palīdzību. Tādēļ vispārīgi atlīdzinājums takses apmērā ir atzīstams par atbilstīgu atlīdzinājumu Latvijas Republikas Satversmes 92.panta izpratnē.

Augstākā tiesa 2013.gada 27.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-716/2013 11.punktā ir norādījusi, ka ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.pantu valsts nav paredzējusi pilnīgi visu mantisko zaudējumu atlīdzināšanu privātpersonai, kas kļūdaini saukta pie kriminālatbildības, bet gan daļu no tiem. No iepriekš minētās atziņas un tiesu prakses izriet, ka administratīvā procesa kārtībā tiek atlīdzināti tikai noteikta veida zaudējumi, ievērojot „standarta" regulējumu, kas nosaka „izcenojumu" piemērošanu. Šāda regulējuma mērķis ir vienkāršot zaudējumu atlīdzību par noteikta veida zaudējumiem, bet ne pilnā apmērā segt visus iespējamos prasījumus.

[13] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 7.punkts citastarp noteic, ka personai ir atlīdzināmi izdevumi par juridisko palīdzību. Savukārt Noteikumu Nr.433 3.14.apakšpunkts noteic, ka izdevumus par juridiskās palīdzības sniegšanu krimināllietā apliecina kvītis. Tādējādi Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 7.punkta izpratnē atlīdzināmi nevis zaudējumi, kas saistīti ar zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību krimināllietā, bet gan izdevumi, kas ir šaurāks jēdziens un neietver sevī nākotnē paredzamos izdevumus. Kā apstiprinājums šādiem izdevumiem iesniedzama kvīts jeb dokuments, kas apliecina samaksas veikšanu.

Izskatāmajā gadījumā visus pieteicēja izdevumus par viņam sniegto juridisko palīdzību, par kuriem iesniegts dokuments, kas apliecina samaksas veikšanu, Ministrija, piemērojot patēriņa cenu pieauguma indeksu, ir atlīdzinājusi. Samaksas veikšanu apliecina izdrukas no AS „Citadele banka" par kopējo summu 163 lati jeb 231,93 *euro*. Citus dokumentus, kas apliecinātu samaksas veikšanu par viņam sniegto juridisko palīdzību, pieteicējs ne iestādē, ne arī tiesā nav iesniedzis. Savukārt advokāta biroja rēķins un vienošanās par šā rēķina apmaksu pa daļām, kā to pamatoti norādījusi iestāde un pirmās instances tiesa, nepierāda pieteicēja izdevumus (samaksas veikšanu) par viņam sniegto juridisko palīdzību.

Papildus norādāms, ka, arī gadījumā, ja pieteicējs būtu veicis samaksu pieteikumā norādītās summas apmērā un iesniedzis samaksu apliecinošus dokumentus, viņš nav norādījis uz kādiem objektīviem šķēršļiem saņemt advokāta palīdzību par samaksu noteiktās takses apmērā. Līdz ar to 2014.gada 1.aprīļa rēķinā iekļautās summas, kas pārsniedz takses apmēru, ir ārpus atbilstīgā atlīdzinājuma robežām un pieteicēja paša ziņā ir uzņemties šādus iespējamos zaudējumus, bez paļāvības uz to atlīdzināšanu.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

**nosprieda**

Noraidīt /pers. B/ pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2014.gada 11.augusta lēmuma Nr.1-4.3/19 atzīšanu par prettiesisku daļā, ar kuru noraidīts /pers. B/ iesniegums par zaudējumu atlīdzības saņemšanu, un mantisko zaudējumu (tiesāšanās izdevumi) atlīdzināšanu, kā arī par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru atlīdzinātu zaudējumus par zvērināta advokāta sniegtās juridiskās palīdzības izmantošanu 3379,85 *euro* apmērā un zaudējumus par

nesaņemto darba samaksu 107,56 *euro* apmērā, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente M.Osmane

Tiesneši V.Poķis

A.Šteinberga